

KISVÁROSOK KÖZÖTT A LEGKISEBBEK. A VÁROSFEJLŐDÉS ATÍPIKUS FORMÁI?

Horeczki Réka
doktorjelölt, PTE Rega PhD

Kelet-Közép-Európa területi folyamatai, 1990–2015.

XIII. MRTT Vándorgyűlés

Eger, 2015. november 19-20.

Az előadás és a tanulmány elkészülését az OTKA (NK 104985) „Új térformáló erők és fejlődési pályák Kelet-Európában a 21. század elején” kutatási projekt támogatja.

Problémafelvetés

1. Városi dimenzió erősödése

- Európai Unió népességének több mint $\frac{3}{4}$ -e városokban él
- Fókuszban a nagyvárosok
- Térségben kiemelkedő a kis- és középvárosok száma – szerepe?

A városiasodás mértéke 1961-2011

(az össznépesség %-ban)

		1961	1971	1981	1991	2001	2011
EU-15	Nagyvárosok	42,4	43,6	43,4	42,9	42,2	42,3
	Kisvárosok és külvárosok	27,8	29,5	31,0	31,8	32,3	32,6
	Vidéki területek	29,8	26,9	25,6	25,3	25,3	25,0
EU-13	Nagyvárosok	25,4	29,0	32,6	34,2	33,9	33,8
	Kisvárosok és külvárosok	19,7	21,4	23,1	24,5	25,1	25,7
	Vidéki területek	55,0	49,6	44,3	41,4	41,0	40,4
EU-28	Nagyvárosok	38,6	40,3	40,9	40,9	40,4	40,5
	Kisvárosok és külvárosok	26,0	27,7	29,2	30,1	30,8	31,2
	Vidéki területek	35,5	32,0	29,9	29,0	28,8	28,3

Népesség – kritikus tömeg – lehetőségek

Problémafelvetés

1. Városi dimenzió erősödése mellett - Kisvárosok reprezentációja csekély
2. Definíciós sokszínűség
Kisváros, mint „fekete doboz” – ahol a fejlődés külső erők vagy inputok függvénye

Mit tekintünk kisvárosnak?

L. Mumford (1985) szerint: a város „mágnes” és „tartály”, vagyis a falu monolit egységével szemben **képes vonzerőt gyakorolni** környezetére. Ezáltal a benne tartályként **megőrzött** és mágnesként újra meg újra odavonzott **emberek, tevékenységek, kultúrák** keveredése révén folytonos **megújulásra** képes.

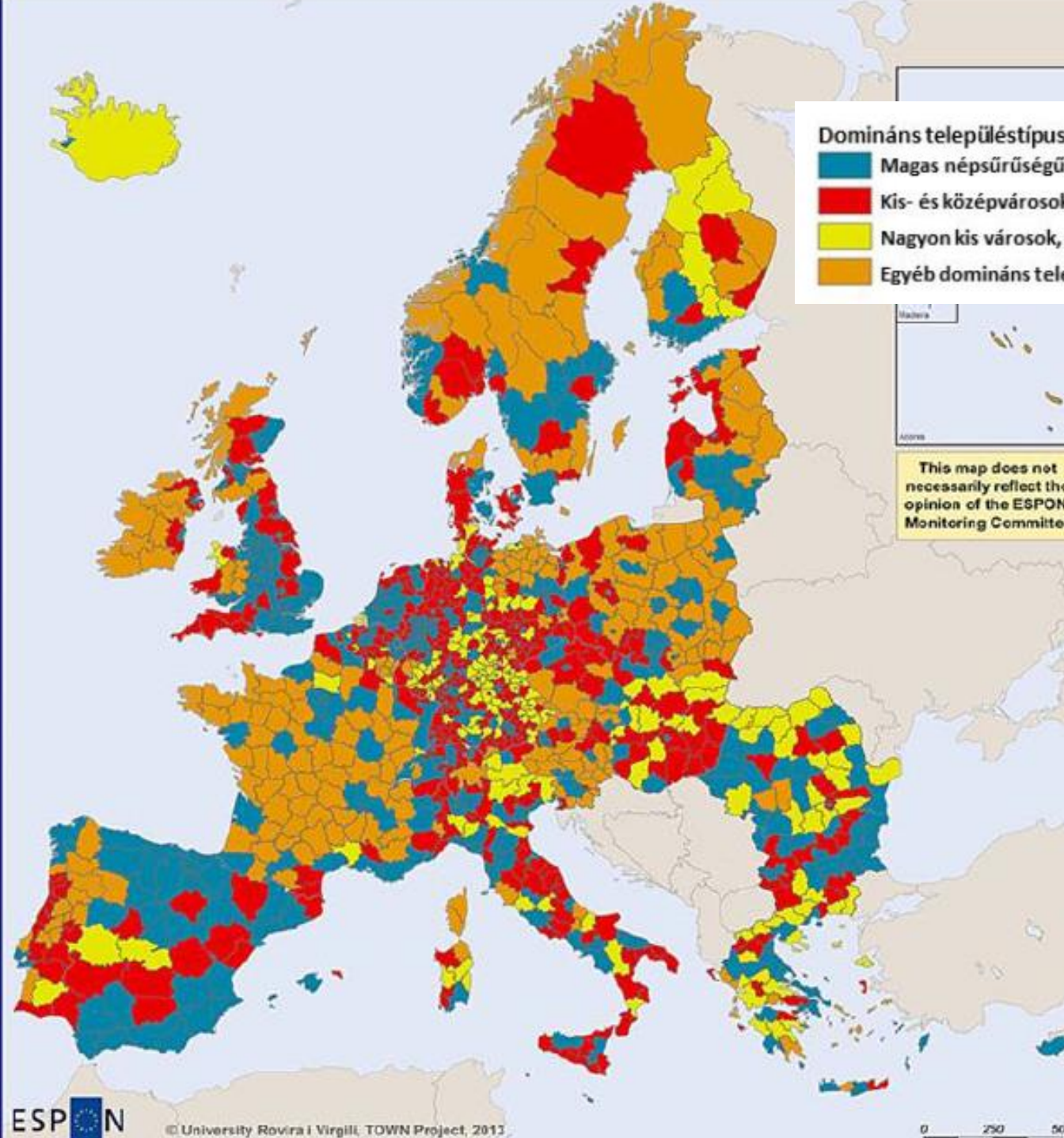
Gyenge

Kicsi

Kisváros = Egyszerre település-nagyságkategória, funkcionális és településhierarchia kategória

ESPON tanulmányok alapján történő besorolás:

- 850 nagyváros (népessége és gazdasági súlya alapján)
- 8414 ***kis- és középváros***
 - Népsűrűsége: 300 és 1500 fő/km²
 - Népessége: 5000 és 50 000 fő közötti
- Több mint 69 000 **nagyon kis város**
 - Népsűrűsége: 300 fő/km² feletti
 - Népessége: 5000 fő alatti

Kelet-Szlovákia

Somogy megye

Maros, Szatmár és Kovászna megye

Városi népesség aránya KKE országokban

Ország	Városi népesség aránya	20 000 főnél kisebb lakosú	20 000 főnél népesebb
	(%)	városokban élők aránya (%)	
Bulgária	73,1	17,4	55,7
Csehország	73,4	30,2	43,2
Horvátország	57,8	20,5	37,5
Magyarország	69,5	21,4	48,1
Lengyelország	60,9	13,1	47,8
Románia	52,8	15,2	37,6
Szlovákia	54,7	16,3	38,4
Szlovénia	49,9	25,2	24,7

Magyarországi besorolás

Tóth (2008)	Kisváros	5000 fő alatt
	„Kis-középváros”	5 000-10 000 fő között
Dövényi (2009)	Kisváros	5 000-15 000 fő között
	„Törpeváros” vagy „Miniváros”	5 000 fő alatt
Országos Területfejlesztési Kon koncepció	Kisváros	30 000 fő alatt

Magyarország városai, 2014. jan. 1.

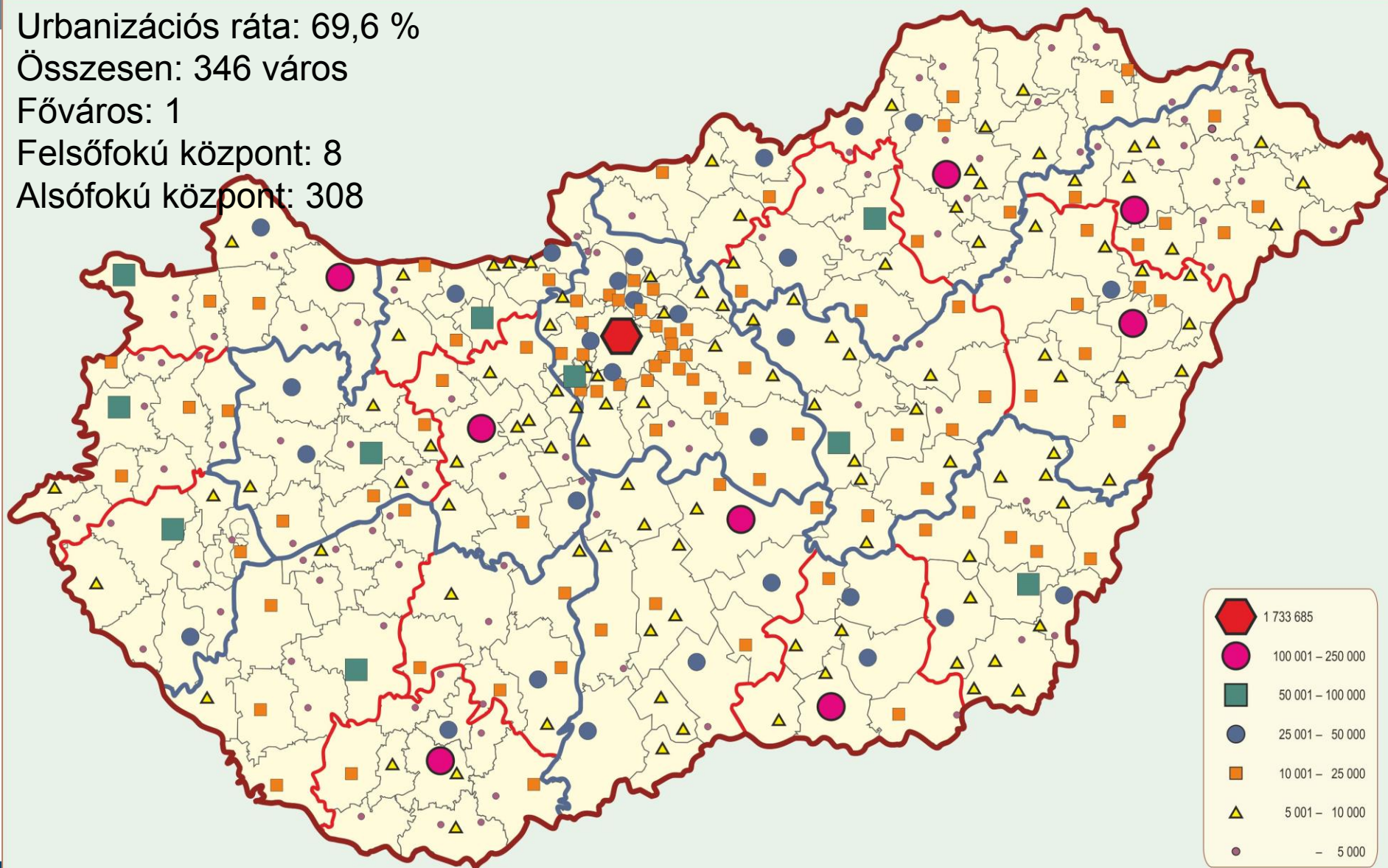
Urbanizációs ráta: 69,6 %

Összesen: 346 város

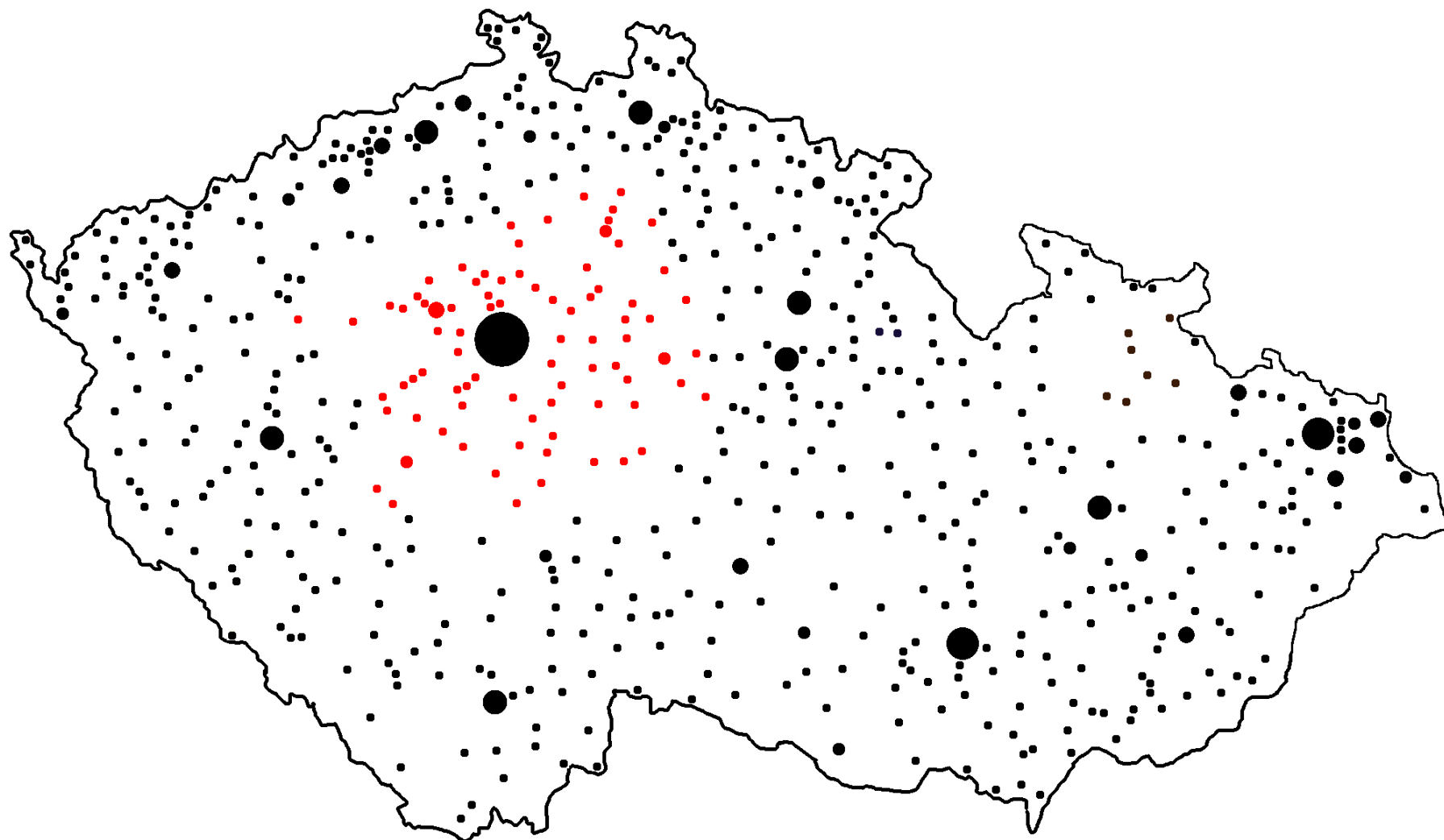
Főváros: 1

Felsőfokú központ: 8

Alsófokú központ: 308

Csehország városállománya, 2011

Csehországi tipológia

Statisztikailag: 2-20 000 fős lakosságú városok

Funkcionálisan:

vidéki hátságok központjai, szakosodott
kisvárosok (2007)

szuburbia részei, jó mg-i területen helyezkedik
el, periférikus (határvidéken v. földrajzi tájak
határán (2008)

Cseh periférikus kisvárosok SWOT analízise

Erősség	<ul style="list-style-type: none">•Döntő centrális funkciók,•Regionális azonosságtudat hordozói	Gyengeség	<ul style="list-style-type: none">•Hazai és külföldi befektetések hiánya,•Alacsony vásárlóerő
Lehetőség	<ul style="list-style-type: none">•Európai Uniós források jobb felhasználása•Kisvárosi funkciók összehangolása	Veszély	<ul style="list-style-type: none">•Előregedő lakosság•Országon belüli migráció

Kisvárosok sajátosságai

- Ipari szektor részesedése magasabb,
- Munkaképes korú diplomások kisebb aránya,
- Gazdaságilag aktívak száma magasabb,
- Kiskereskedelmi szektorban foglalkoztatottak aránya alacsonyabb, mint a nagyvárosokban,
- Csekély azon emberek aránya, akik helyben élnek és dolgoznak.

DE

- Történelmi fejlődés befolyásoló tényező,
- Növekedés – generálja a foglalkoztatási profil színesedését,
- Regionális, országos és nemzetközi változások is hatást gyakorolnak.

A térség jellemzői:

- Erőteljes várossá nyilvánítási hullámok
 - Pl. 2000-ig Lengyelo.: 57, Cseho.: 65, Magyaro. 56 új város.
- A térség országaiban egyszerre van jelen:
 - Jóléti szuburbanizáció
 - „Kényszer-visszavándorlás” a vidéki településekre.
- Elöregedő lakosság, természetes fogyás
- Falusi térségek városiasodása
- Területi különbségek erőteljesek

Városfejlesztési modell

„Külső elvárások”:

- Formális elemek
- Funkciók

Külső hatások:

- Közigazgatási változás
- Infrastruktúra fejlesztés
- Nagyvárosok hatása (agglomeráció)
- Iparosítás, stb.

Társadalom

- Helyi fejlesztések
- Helyi szereplők
- Humán tőke

Tipikusnak tekinthető városfejlesztési utak

Tipikus városfejlődési utak

Magyarországon

- „Egycéges” városok
- Óriásfalvak
- Mikrotérségi központok
- Intézményvárosok
- Fürdővárosok
- Lakóvárosok
- Imázsvárosok

Tényleges kisvárosok
(organikus fejlődés)

Romániában

- Ipari szerepkörű városok
- Mezőgazdasági nagyközségek élelmiszeripari funkciókkal
- Megyefelosztáshoz kapcsolódó elv alapján
- Fürdőhelyek
- „Vasúti góc” városok
- Domborzati tagoltság miatt:
ún. Kistáj-városok

Köszönöm a figyelmet!

horeczki@rkk.hu

